

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ιδρυτής: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθυντής: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1949

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^{ΙΑ} Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
38 - ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΛ - 38
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Ο ΥΠΕΡΠΛΟΥΤΟΣ ΗΡΩΔΗΣ

Ένα ζήτημα πού με απασχολούσε πάντα στους περιπάτους μου πρὸς τὰ ψηλάματα τῆς Πεντέλης, ὅποτε γύριζα τὰ μάτια πρὸς τὴν κάτω Κηφισιά καὶ τοὺς δρόμους τοῦ Μαρουσιοῦ ἦτανε: πού νὰ εἶχε κατοικήσει ὁ Ἡρώδης ὁ Ἀττικός, ἀπὸ πού καὶ ὡς πού ν' ἀπλώνονταν τ' ἀπέραντα κτήματά του;

Ὁ δεσμός μου μετὴν Κηφισιά μ' ἔκαμε νὰ ξεσκαλίσω ὅ,τι ἤστον σχετικὸ μετὴν ἱστορία τῆς. Δὲν εὗρηκα πούθεν ν' ἀναφέρεται τ' ὄνομά τῆς παρὰ μόνον ἐξ αἰτίας τοῦ Ἡρώδη. Ἄν δὲν τύχαιεν ἐκεῖνος νὰ τῆ διαλέξη γιὰ διαμονή του, δὲν θὰ ξεχώριζε τίποτε τ' ὄνομα τῆς Κηφισιάς ἀπὸ τῶν ἄλλων γειτονικῶν τῆς χωριῶν, τοῦ Μαρουσιοῦ, τοῦ Χαλανδριοῦ καὶ τοῦ Ἡρακλείου. Ἀλλὰ:

Κ' οἱ τόποι ἔχουν τὴ μοῖ-
[ρα τους:
τοῦ ἐνὸς ἢ μοῖρα γράφει
νὰ γίνῃ δόξας σύμβολο
κι' ἄλλος... μένει χωράφι.

Ποῖος θὰ ἤξερε τὸν Μαραθῶνα χωρὶς τὴ νίκη τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸ στενὸ τῶν Θερμοπυλῶν χωρὶς τοὺς Τριακοσίους τοῦ Λεωνίδα; Καὶ ἀπὸ τὰ νεώτερα χρόνια, ποῖος θὰ ἤξερε τὸ Χαϊδάρι χωρὶς τὸν Καραϊσκάκη καὶ τὸ Δερβενάκι χωρὶς τὸν Κολοκοτρώνη;

Οἱ βιογράφοι τοῦ Ἡρώδη, ἀρχαῖοι καὶ νέοι, ἐξυμνοῦν τῆς Κηφισιάς τὶς φυσικὲς ὀμορφιές, πού μάγεψαν τὸν κοσμογυρισμένο καὶ μυριόπλουτο φιλόσοφο καὶ τὸν ἔκαμαν νὰ τὴν προτιμήσει ἀπὸ τὸν Μαραθῶνα. Τὴ λένε «εὐάρεστον ὄσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἀττικῇ» μετὶς πολλὰς ὀροσερεῖς πηγῆς τῆς, τὰ κάθε λογῆς καρπερὰ δέντρα τῆς, τὰ δάση,

τοὺς ἐλαιῶνας, τὰ πλατάνια, τὶς λευκὲς καὶ τὰ κυπαρίσσια τῆς. Καὶ θεωροῦν τὸν Ἡρώδη εὐδαιμονέστατον γιὰ τὴν ζωὴν του στὴν Κηφισιά, ἂν δὲν εἶχε τὶς οἰκογενειακὰς ἀτυχίες, πού ἔριχναν τὸν μαῦρον ἦσκιο τους ἀπάνω του.

Ἐχασε τὴν πρώτη γυναῖκα του καὶ τὸν πρῶτο γιό του. Πῆρε δεύτερη γυναῖκα του τὴ Ρηγίλλα καὶ πάλι πέθαναν πρόωρα δυὸ

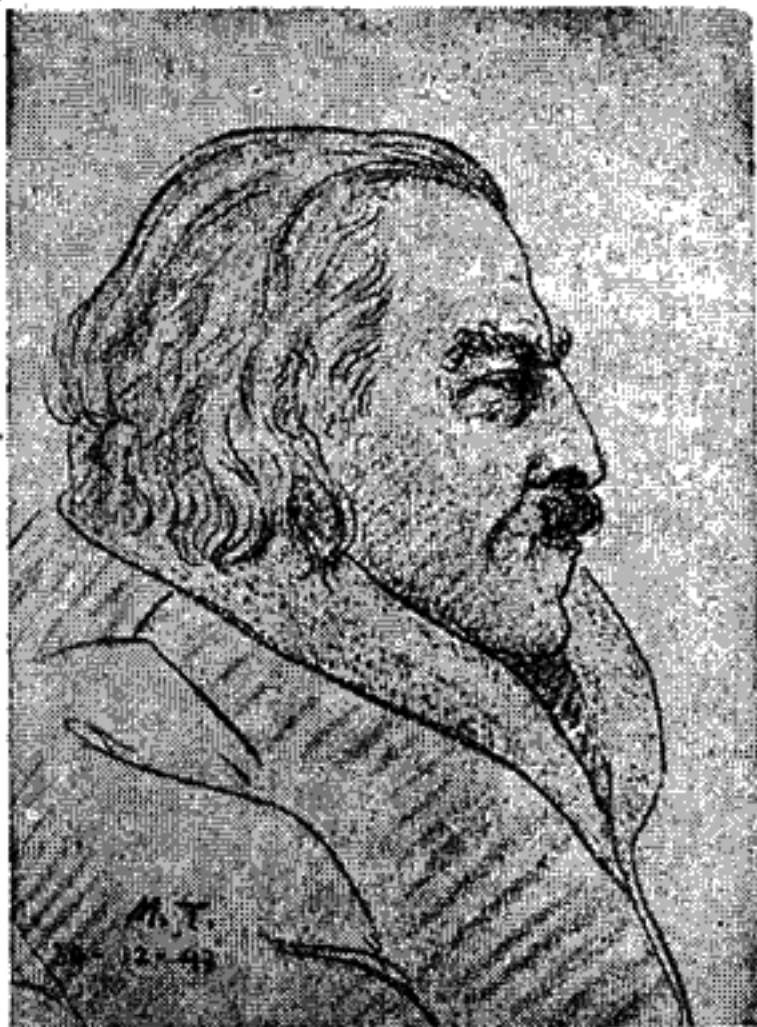
ἀπὸ τὰ τέσσερα παιδιὰ τους. Ὑστερα πέθανε καὶ ἡ Ρηγίλλα καὶ ὁ θάνατός τῆς ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ κατηγορηθῇ ὁ Ἡρώδης καὶ νὰ δικάσθῃ ἀπὸ τὴ Ρωμαϊκὴ Σύγκλητο. Τὸν κατηγορήσαν πὼς εἶχε βάλει ἓνα δοῦλο του ἐμπιστευμένο, γιὰ κάποια ἀσήμαντὴ αἰτία, νὰ τῆ δειρῆ, κ' ἐκείνη ἀπὸ τὰ χτυπήματα, στὸν προτελευταῖο μῆνα τῆς ἐγκυμοσύνης, πέθανε. Καὶ ἡ τελευταία του πολυγαπημένη κόρη Ἐλπινίκη μετὰ πεντ' ἔξη χρόνια ἀκολούθησε τὴ μητέρα τῆς. Ὁ μόνος γιός του Ἀττικός δειχτήκεν ἀνάξιος τῆς γενιάς του, ἀνόητος, παραλυμένος καὶ μέθυσος.

Ὁ Ἡρώδης ἀθώωθηκεν ἀπὸ τὴν Σύγκλη-

τον καὶ πένθησε καὶ τῆς γυναίκας καὶ τῆς κόρης του τὸ θάνατο μετὶ τρόπο ὑπερβολικὸ καὶ ἐπιδεικτικὸ: Ἐβαψε μαῦρα τὰ μάρμαρα τοῦ σπιτιοῦ του γιὰ νὰ μὴ φαίνεται χαρωπὴ ἢ ἀσπράδα τους. Καὶ αὐτὸ ἔδωσεν ἀφορμὴ σὲ κάποιον διαβατικὸν σοφιστὴν πού εἶδε τὸ μάγερα τοῦ Ἡρώδη νὰ ἐτοιμάζη γιὰ τὸ τραπέζι ραπάνια νὰ πῆ με ἀπορία:

— Πὼς ταιριάζει μετὶ τῇ μαυρίλα τοῦ πένθους ἢ κατακόκκινη ὄψη τῶν ραπανιῶν!

Ὁ Ἡρώδης ἤρθε τότε στὰ λογικά του

ΜΙΧ. ΤΟΜΠΡΟΣ

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

[Σκίτσο τοῦ 1947]

καὶ πρόσταξε νὰ καθαρίσουν τὰ μαυρισμένα μάρμαρα.

Στὴν Κηφισιά ἔστησεν ἄγαλμα τῆς Ρηγίλλης μετὴν ἐπιγραφή: Ἀππία Ἀννία Ρήγιλλα Ἡρώδου γυνή, τὸ φῶς τῆς οἰκίας. Καὶ τῆς Ἑλπινίκης τὸν τάφο στόλισε μετὰ μαρμάρينو μνημεῖο. Ἡ μυθιστορική ζωὴ του καὶ τῆς Ρηγίλλης ὁ τραγικὸς θάνατος ἔπρεπε νὰ εἶχαν δώσει ἀφορρὴν σὲ κάποιες Κηφισιώτισσες ποὺ κρατοῦν ἀξία τὴν πέννα νὰ ξεσκαλίσουν τίς σχετικὰς πηγὰς καὶ νὰ γράψουν ἢ νὰ μιλήσουν στὸ ραδιόφωνο γιὰ τὴ Ρωμαία Κηφισιώτισσα. Ἀλλὰ καὶ ἡ Κοινότης Κηφισιάς εἶχε καθήκον νὰ δείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην της σ' ἐκεῖνον ποὺ ἐγένετο αἷτιος νὰ διαλαληθῇ τ' ὄνομά της.

Στὴν κεντρικώτερη πλατεία τῆς θὰ ταϊριαζε τὸ ὄνομα τοῦ Ἡρώδη πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὰ ἄλλοπρόσαλλα καὶ ἀνόητα ὀνόματα ποὺ διαβάζονται στὶς πρόστυχες πινακίδες τῶν δρόμων τῆς.

Κι' ἀκόμα μετὰ Κηφισιώτικο ἔρανο, θὰ μπορούσε νὰ στηθῇ σὲ κάποιο πλατὺ μέρος τοῦ δρόμου πρὸς τὸ Μαρῶσι, ἓνα μαρμάρينو ἀντίτυπο τῆς προτομῆς του, ποὺ ἔχει βρεθῆ στὴν Κόρινθο μετὴν τόσο ταιριαστὴ ἐπιγραφή: Ἐνθάδε Ἡρώδης περιεπάτει.

Ξαναγυρίζω στὸ ἀρχικὸ ρῶτημα: Ποῦ νὰ ἦτον ἡ κατοικία τοῦ Ἡρώδη μετὰ τίς στοῆς καὶ τὰ λουτρά της; Ἀπὸ ποῦ κι' ὡς ποῦ ν' ἀπλώνονταν τ' ἀπέραντα κτήματά του, ἀληθινὸς παράδεισος;

Δὲν ξέρω γιὰτί καὶ χωρὶς καμμιά σχετικὴ μαρτυρία ὁ νοῦς μου πάει πάντα στ' Ἀνάβρυτα, τὸ μεγάλο κτήμα τοῦ Συγγροῦ, ποὺ εἶναι τώρα Γεωργικὴ Σχολή. Κ' ἡ φαντασία μου βρίσκει πιθανὸ παιγνίδι τῆς μοίρας, ὕστερα ἀπὸ δεκαεπτὰ αἰῶνες, νὰ φέρῃ ἐκεῖ σὰν κληρονόμο τοῦ Ἡρώδη τοῦ Ἀττικοῦ, ἓναν Ἡρώδη ... Χιώτη!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ
τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

ΓΗΑ. ΓΥΖΗ

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ